

Nr 133.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående räntan å ogulden köpeskillning för viss kronoegendom samt om betalningsanstånd för köpare av sådan egendom; given Stockholms slott den 8 mars 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

Räntan å ogulden köpeskillning för viss kronoegendom.

Enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skall köpeskillningen för fastighet, som försäljes enligt 9 § eller 13 § a) i förordningen, liksom även köpeskillningen för kronan tillhöriga, å åbolägenhet befintliga byggnader, allt i den mån köpeskillningen erlägges genom avbetalningar på sätt i 22 § A) i förordningen sägs,

betalas och förräntas enligt i huvudsak samma grunder, som jämlikt kungörelserna nr 217 och 218 år 1928 tillämpas för egnahemslån för jordbrukslägenheter. I samband med att räntan ändrats för egnahemslån ha motsvarande ändringar genom förordningar nr 127 år 1934 och nr 55 år 1935 vidtagits i nyssnämnda 1929 års förordning. Denna förordning, vilken trädde i kraft den 1 juli 1929, ersatte en tidigare förordning i ämnet den 17 december 1926 (nr 509), vilken i sin tur trädde i stället för en kungörelse den 17 oktober 1913 (nr 271). Sistnämnda kungörelse ändrades i avseende å räntebestämmelserna och betalningsvillkoren genom kungörelserna nr 728 år 1919 och nr 131 år 1923. Den år 1926 utfärdade förordningen erhöi i fråga om räntebestämmelserna och betalningsvillkoren ändrad lydelse genom kungörelsen nr 240 år 1927. För de jämlikt 1913 och 1926 års författningar upplåtna lägenheterna tillämpas ränte- och betalningsbestämmelser, som i allt väsentligt äro av samma innebörd som de vid tiden för respektive upplåtelse r gällande egnahemslånebestämmelserna.

Med anledning av proposition (nr 265) till 1937 års riksdag har riksdagen medgivit, att i avseende å köpeskilling för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet, som år 1920 eller senare år försålts eller försäljes från kronoegendom, räntan må, i de fall där köpeskillingen förräntas enligt enahanda grunder, som gällt eller gälla för den stående delen av egnahemslån för jordbrukslägenheter, under tiden 1937—1939 utgå efter 3.6 procent. Den räntenedsättning, som sålunda medgivits, har anslutit sig till ett motsvarande medgivande beträffande egnahemslån. Kungörelse i ämnet har utfärdats den 30 juni 1937 (nr 575).

Departements-
chefen.

Kungl. Maj:t har i en denna dag till riksdagen avlåten proposition angående anslag till egnahemsverksamheten för budgetåret 1940/41 m. m. på min hemställan föreslagit riksdagen att bland annat medgiva, att beträffande egnahemslån, som efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940 beviljats från egnahemslånefonden, den årliga räntan å stående del av lånen må under åren 1940 och 1941 utgå efter 3.6 procent för jordbrukslån och 4 procent för bostadslån. Vad åter angår lån, som utlämnas efter den 1 juli 1940, bli dessa i princip underkastade de nya bestämmelser rörande egnahemslångivningen, som antagits vid 1939 års lagtima riksdag. Med hänsyn till nu pågående utredning i fråga om räntan å lån från statens utlåningsfonder kunna emellertid, enligt vad jag anført i nyssnämnda proposition, skäl tala för att de nya grunderna för egnahemslånen tills vidare icke sättas i tillämpning såvitt gäller lånens förräntning. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta, att egnahemslån, som beviljas under budgetåret 1940/41, skall förräntas efter fast räntefot, bestämd till 3.6 procent för lån till jordbruksfastigheter och 4 procent för lån till bostadsfastigheter.

Då den av 1937 års riksdag beslutade nedsättningen av räntan å ogulden köpeskilling för kronoegendom upphört att gälla med utgången av år 1939, torde frågan om fortsatt sådan räntenedsättning nu böra underställas riksdagen. Enligt min mening bör, i anslutning till vad som föreslagits beträff-

fande före den 1 juli 1940 beviljade egnahemslån, den nuvarande räntenedsättningen provisoriskt förlängas för åren 1940 och 1941. Detta medgivande torde böra gälla, vare sig kronoegendom försåts före eller efter den 1 juli 1940. Då nu gällande grunder för försäljning av kronoegendom äro avsedda att, oberoende av de nya bestämmelserna för egnahemslångivningen, tillämpas även efter den 1 juli 1940, torde sålunda icke erfordras någon motsvarighet till den föreskrift rörande räntan för under budgetåret 1940/41 beviljade egnahemslån, varom förslag framlagts i förenämnda proposition angående egnahemsverksamheten.

I överensstämmelse med det nu anförda torde riksdagens medgivande böra inhämtas, att i avseende å köpeskillning för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet, som år 1920 eller senare år försåts från kronoegendom, räntan må, i den mån köpeskillningen förräntas enligt enahanda grunder som gällt eller gälla för den stående delen av före den 1 juli 1940 beviljat egnahemslån för jordbrukslägenheter, under åren 1940 och 1941 utgå efter 3.6 procent.

Betalningsanstånd för köpare av kronoegendom.

Enligt 22 § förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., vilket författningsrum erhållit sin nuvarande lydelse genom förordning den 15 mars 1935 (nr 55), kan köpare av kronoegendom, som står under domänstyrelsens förvaltning, erhålla rätt att gälda viss del av köpeskillningen genom avbetalningar. I fråga om gäldandet härav gäller i vissa fall, att beloppet uppdelas i en stående del och en amorteringsdel, å vilken senare erläggas årligen lika annuiteter, och eljest att beloppet i sin helhet uppdelas på lika stora, årliga avbetalningar. I förenämnda fall inträder amorteringsskyldigheten först med sjätte året efter det, varunder tillträdet av egendomen ägt rum, och kan efter vederbörande länsstyrelsens beprövande framflyttas intill femtonde året efter året för tillträdet, därest vid försäljningen egendomen är till avsevärd del ouppodlad eller ej försedd med nödiga byggnader eller ock andra liknande skäl för beviljande av anstånd föreligga. Utöver de nu angivna innehåller förenämnda förordning icke några bestämmelser rörande betalningsanstånd för köpare av kronoegendom.

Emellertid har 1924 års riksdag (skrivelse nr 72) i anledning av en inom riksdagen väckt motion beslutat, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av dåvarande bestämmelser i kungörelsen den 17 oktober 1913 (nr 271) angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar med däri vidtagna ändringar samt i ett särskilt brev den 29 maj 1874 (nr 53 s. 4) — efter prövning i varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande omständigheter bevilja köpare av kronojord anstånd eller ytterligare anstånd med erläggande av köpeskillning och ränta. I jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande (nr 17) har utskottet, med hänsyn till de kon-

sekvenser som ett medgivande av förevarande art skulle kunna medföra, särskilt betonat, att anstånd syntes böra medgivas allenast efter noggrann prövning av föreliggande omständigheter i varje särskilt fall. Härvid syntes särskilt böra undersökas, huruvida genom anstånd med betalning verklig nytta bereddes köparen. Såsom förutsättning för anstånd syntes också böra uppställas, att kronans möjlighet att utfå sin fordran icke genom anståndet minskades. Utskottet har utgått från att rätten att bevilja anstånd borde läggas i Kungl. Maj:ts hand.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 16 maj 1938 anhållit, att rätten att bevilja anstånd med erläggande av likvider för försålda kronoegendomar måtte **överflyttas till domänstyrelsen**. Till stöd härför har styrelsen hänvisat till att styrelsen enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t alltsedan år 1921 varit bemyndigad att efter i varje särskilt fall verkställd noggrann utredning på vissa villkor medgiva anstånd med betalning av från kronans skogar inköpt virke ävensom att styrelsen, likaledes enligt särskilda, alltsedan år 1924 av Kungl. Maj:t meddelade bemyndiganden, ägde att på angivna villkor bevilja anstånd med betalning av arrendeavgifter för utarrenderade kronodomäner. Enligt vad styrelsen framhållit i förenämnda skrivelse, syntes någon skillnad i princip ej finnas mellan anståndsfrågor för virkeslikvider, arrendeavgälder och köpeskillingar för försålda kronolägenheter. Anstånd beviljades sålunda för samtliga först efter utredning och prövning i varje särskilt fall. Villkoren för erhållande av anstånd vore även likartade. Var och en som erhöle anstånd vore sålunda skyldig att erlægga ränta å oguldet belopp samt för betalningens fullgörande ställa säkerhet, som domänstyrelsen godkände. Samtliga dylika frågor syntes därför böra erhålla en likformig behandling. Genom överflyttandet till domänstyrelsen av rätten att bevilja anstånd skulle även ernås en arbetsbesparing för såväl domänstyrelsen som Kungl. Maj:t. Styrelsen, som synes ha utgått från att Kungl. Maj:t årligen skulle meddela styrelsen ett bemyndigande i förevarande ämne, har ansett detta bemyndigande böra innebära, att domänstyrelsen skulle få intill av styrelsen bestämd dag, dock ej längre än till den 1 november under respektive år, bevilja anstånd helt eller delvis med betalning av amortering och ränta å köpeskillingar för försålda kronoegendomar under villkor att köpare erlade ränta å anståndsbeloppet från förfallodagen tills full betalning skedde efter en räntefot av fem procent för år ävensom för betalningens behöriga fullgörande ställde till vederhäftigheten styrkt borgen eller annan säkerhet, som av domänstyrelsen godkändes, dock med rätt för styrelsen att, då särskilda skäl föreläge, medgiva befrielse från skyldighet att ställa säkerhet.

Statskontoret har i remissutlåtande den 9 juli 1938 anført, att praktiska skäl syntes tala för att domänstyrelsen erhöle rätt att medgiva anstånd med erläggande av likvider för försålda kronoegendomar. Vad anginge förslaget om befogenhet för domänstyrelsen att medgiva befrielse från skyldighet att ställa säkerhet rörde det sig — enligt vad statskontoret under hand inhämtat från domänstyrelsen — i det stora flertalet fall, där kravet på säkerhet ansåges böra eftergivas, endast om obetydliga belopp. Vid sådant förhållande

syntes det ifrågasätta medgivandet utan olägenhet kunna begränsas till att avse allenast sådana fall, där fordringen icke överstege ett visst maximibelopp, förslagsvis 400 kronor. Ett bemyndigande för domänstyrelsen av i ärendet avsett slag syntes icke kunna lämnas utan riksdagens medgivande.

I likhet med domänstyrelsen och statskontoret anser jag praktiska skäl *Departements-
chefen.* tala för att åt domänstyrelsen anförtros rätt att bevilja anstånd med erläggande av kapital- och räntebetalningar å utestående köpeskillingar för kronoegendomar, vilken rätt nu ankommer på Kungl. Maj:t. Riksdagens medgivande härtill torde böra inhämtas.

Å kapitalbelopp, för vilket anstånd beviljas, torde böra utgå dröjsmålsränta, lämpligen efter samma grunder som pläga tillämpas med avseende å lån från de statliga utlåningsfonderna. Domänstyrelsen har även föreslagit, att vid beviljande av anstånd skall för betalningens behöriga fullgörande ställas till vederhäftigheten styrkt borgen eller annan säkerhet, som av domänstyrelsen godkännes, dock med rätt för styrelsen att, då särskilda skäl föreligga, medgiva befrielse från skyldighet att ställa säkerhet. Mot vad sålunda föreslagits har jag intet att erinra. Det synes knappast behövt att, såsom statskontoret synes ha avsett, fastställa en viss summa, som fordringsbelopp ej får överskrida utan att särskild säkerhet ställas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att i avseende å köpeskilling för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet, som år 1920 eller senare år försålts eller försäljes från kronoegendom, räntan må, i den mån köpeskillingen förräntas enligt enahanda grunder som gällt eller gälla för den stående delen av före den 1 juli 1940 beviljat egnahemslån för jordbrukslägenheter, under åren 1940 och 1941 utgå efter 3.6 procent,

dels ock att Kungl. Maj:t må uppdraga åt domänstyrelsen att, enligt grunder som meddelas av Kungl. Maj:t, bevilja köpare av kronoegendom anstånd med betalning av förfallet kapital- och räntebelopp.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Richard Jobson.